

PŘÍNOS BOTANIKŮ 19. STOLETÍ NAROZENÝCH A PŮSOBÍCÍCH NA ČESKÉM ÚZEMÍ K NOMENKLATUŘE A TAXONOMII MECHOROSTŮ. III. DALŠÍ BRYOLOGOVÉ ČI BOTANIKOVÉ ZABÝVAJÍCÍ SE MECHOROSTY

Contribution of botanists of 19th century born and working in the area of the present Czech Republic to the nomenclature and taxonomy of bryophytes. III. Additional bryologists or botanists dealing with bryophytes

Jiří V á ň a

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Katedra botaniky, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2; e-mail: jiri.vana@natur.cuni.cz

Abstract: The third and last article of the series is devoted to the botanists Karl Bořivog Presl, Joseph Poech, Josef Dědeček, Ernst Bauer and Franz Matouschek. Short biography, their contribution to bryology, information about their herbaria and publications with bryological data are presented. The core of the article is the list of taxa of bryophytes published or only named (in sched.) by these authors; valid taxa are printed in boldface. Complete bibliographic references and the information about the revision and present categorization of these taxa are given.

Keywords: K. B. Presl, J. Poech, J. Dědeček, E. Bauer, F. Matouschek, biography, herbarium, publications, bryophytes, taxonomy, nomenclature

Karl [Carl, Karel] Bořivog [Bořivoj] Presl

Karl Bořivog Presl, stejně jako jeho bratr Jan Svatopluk Presl, byli zaměřeni v botanice téměř výhradně na cévnaté rostliny, proto se jim v této sérii podrobněji nevěnuji. Pravděpodobně vůbec první (pokud Opizova práce z roku 1822, cf. Bryonora 47: 27, 2011, vyšla později) a navíc platně popsany taxon mechorostů, který popsal český botanik, je K. B. Preslem v práci Presl C. B. (1822): *Descriptiones duarum plantarum cryptogamarum Bohemiae indigenarum* [In: Presl J. S. et Presl K. B., *Deliciae Pragenses, historiam naturalem spectantes* 1: 232–236] popsany druh

Catharinea sudetica **C. Presl in J. Presl et C. Presl, Delic. Prag. 1: 233, 1822.** Typus: "in turfosis arenosis Sudetorum in planitie dicta weisse Wiese", K. B. Presl (herb. 0) [= ? *Oligotrichum hercynicum* (Hedw.) Lam. et DC.] (cf. Opiz 1835 ms., C. Müller, *Syn. Musc.* 1: 196, 1849, Opiz, *Seznam rostlin květeny České*, p. 175, 1852, Matouschek, *Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg* 37: 14, 1906).

Poznámka: IM i Tropicos uvádějí.

S mechorosty se u bratrů Preslů setkáme ještě v exsikátu "Vegetabilia cryptogamica Bohemiae collecta a Joanne et Carolo Presl" (1812); konkrétně o tomto exsikátu viz Matouschek (*Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien* 50: 276–278, 1900).

Joseph [Josef] Poech (některé prameny uvádějí Alois Poech, Joseph Alois Poech nebo Alois Joseph Poech)

Narozen 22. 5. 1816 v obci Snědovice na Litoměřicku, gymnázium absolvoval v České Lípě. Studoval na pražské univerzitě v letech 1836–1839, a to zpočátku medicínu, později se pod vlivem Opize zcela věnoval botanice. V srpnu 1839 sbíral po tři týdny v Sudetech cévnaté rostliny. Na jaře 1840 jej potkalo neštěstí, spadl se skály v Jelením příkopu v Praze; ačkoliv naštěstí dopadl na kyprou zem, ze svého poranění se nikdy docela nevzpamatoval. Od září 1840 působil ve Vídni, kde dokončil svá studia medicíny. Odtud v červenci 1841 podnikl první cestu do Alp a zanedlouho i druhou cestu do Alp a Benátek. V září r. 1842 se opět vrátil do Prahy jako asistent botanického ústavu u prof. Kosteletzkého, ale pozvolna se u něj začala projevovat tuberkulóza. Teprve v této době se začal intenzívně věnovat mechorostům. V červenci 1843 podnikl druhou, tentokrát čtyřtýdenní cestu do Sudet. Vzhledem k postupující nemoci se v srpnu 1844 léčil v Lázních Libverda, z okolí těchto lázní a blízké Hejnice pochází řada jeho nálezů mechorostů. Jeho zdravotní stav se však stále zhoršoval, a proto se v květnu 1845 vrátil do rodných Snědovic, kde

posléze 20. 1. 1846 na tuberkulózu zemřel. Byl členem královské Bavorské botanické společnosti v Řezně (Regensburg).

V době svého působení v Praze na botanickém ústavu Poech údajně začal připravovat publikaci "Bemerkungen zu böhmischen Laubmoose" (cf. Matouschek, Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 374, 1900, Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 9, 1906). Sám tuto publikaci ani své nové taxony již nestačil opublikovat; nové taxony zveřejnil až po jeho smrti na základě Poechových poznámek a rukopisů Keil (1851b), některé jeho taxony přejímá i Opiz (1852) a Veselsky (1860) a konečně i Juratzka (1882) v nedokončeném (chybí *Sphagnum*, *Andreaea* a bokoplodé mechy), posmrtně publikovaném díle. Pokud se týká mechorostů, Poech vydal jednu centurii exsikátu "Musci bohemicí", která obsahuje pouze vrchoplodé mechy, většinou plodné exempláře vždy s lokalitou a bez data. Položky byly sbírány v Jizerských horách (hlavně v okolí Hejnice), v okolí Snědovic a zčásti potom v severních a středních Čechách. Úvahy o vydání dalších centurií s bokoplodými mechy a eventuelně i játrovkami zůstaly bohužel, vzhledem k Poechově předčasné smrti, pouze v představách autora. I tak se jedná o první exsikátovou sbírku mechů z Čech s tištěnými (šedomodře zbarvenými) schedami (a třetí exsikátovou sbírku z území Čech vůbec). Přesné datum vydání není známo, zřejmě těsně před smrtí vydavatele nebo těsně po ní, tj. v letech 1845–1846. Podrobně o tomto exsikátu pojednává Matouschek (1900).

Poech sbíral v Čechách hlavně v Krkonoších, Jizerských horách (okolí Lázní Libverdy a Hejnice), v okolí Prahy, Mělníka, České Lípy a zvláště v okolí rodných Snědovic. Část Poechova herbáře se nachází v Národním muzeu v Praze (PR), svůj herbář však Poech odkázal Bavorské botanické společnosti (Bayerische botanische Gesellschaft) v Řezně (REG); některé položky pocházející z herbáře prof. J. Kosteletzkého jsou v herbáři katedry botaniky Přírodovědecké fakulty UK (PRC), některé v přírodovědném muzeu (Naturhistorisches Museum) ve Vídni (W). Neúplný exsikát se nachází v PR, PRC, FH (herb. Schiffner), W (herb. Juratzka) a pravděpodobně i jinde (uvádí se herbář gymnázia v Mostu).

Publikace zahrnující Poechovy taxony:

Juratzka J. (1882): Die Laubmoosflora von Oesterreich-Ungarn. – Zoologisch-botanische Gesellschaft Wien.

Keil F. (1851a): Dr. Poech über die Moos-Vegetation von Liebwerda. – Lotos 1: 164–167.

Keil F. (1851b): Beiträge zu Böhmens Laubmoosen. – Lotos 1: 177–181.

Matouschek F. (1900): Dr. Alois Poech's "Musci bohemicí". Ein Beitrag zur Geschichte der Botanik Böhmens. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 373–381.

Opiz F. M. (1852): Seznam rostlin květeny české. – Fr. Řivnáč, Praha.

Veselsky F. (1860): Verzeichniss der in Böhmen vorkommenden Laubmoose. – Österreichische botanische Zeitschrift 10: 382–399.

Přehled Poechem popsaných nebo pojmenovaných taxonů:

Platná jména včetně platně publikovaných synonym tučně.

Streptocarpus Poech, Musci Bohemici, No. 57, 1845, nom. nud. (Art. 32.1.d), Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851, nom. illeg. (Art. 53.1, cf. *Streptocarpus* Lindl. 1828) [= *Encalypta* Hedw. sect. *Streptocarpus* (Lindl.) Hampe 1880].

Poznámka: IM i Tropicos uvádějí.

***Anacalypta rubella* β *sudetica* Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851; cf. Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 181, 1852 "Encalypta" \equiv *Didymodon rubellus* var. *sudeticus* (Poech ex Keil) Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 386, 1860. Typus: 0 [= *Bryoerythrophyllum recurvirostrum* (Hedw.) P.C. Chen] (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 5, 1906).**

Poznámka: Tropicos jako nomen illegitimum. V tomto i následujících případech je jako autor taxonu v Tropicos uveden pouze Poech; správná citace je však "Poech ex Keil".

Dicranella heteromalla var. *alpestris* Poech ex Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 384, 1860, nom. nud. (Art. 32.1.d). Spec.: "Im Isergebirge" (herb. ?) [= *Dicranella heteromalla* (Hedw.) Schimp.].

Dicranum heteromallum β *secundum* Poech ex Keil, Lotos 1: 178, 1851 \equiv *Dicranella heteromalla* var. *secunda* (Poech ex Keil) Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 384, 1860. **Typus: 0** [= *Dicranella heteromalla* (Hedw.) Schimp.] ("so geringfügige Lokalformen, daß sie vernachlässigt werden können" – cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 18, 1908); cf. Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 180, 1852 [dvojhrotec různotvárný jednostranný].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Dicranum heteromallum γ *strictifolium* Poech ex Keil, Lotos 1: 178, 1851 \equiv *Dicranella heteromalla* var. *strictifolia* (Poech ex Keil) Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 384, 1860. **Typus: 0** [= *Dicranella heteromalla* (Hedw.) Schimp.] ("so geringfügige Lokalformen, daß sie vernachlässigt werden können" – cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 18, 1908); cf. Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 180, 1852 [dvojhrotec různotvárný tuholistý].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Dicranum heteromallum δ *stramineum* Poech ex Keil, Lotos 1: 178, 1851 \equiv *Dicranella heteromalla* var. *straminea* (Poech ex Keil) Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 384, 1860. **Typus: 0** [= *Dicranella heteromalla* (Hedw.) Schimp.] ("so geringfügige Lokalformen, daß sie vernachlässigt werden können" – cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 18, 1908); cf. Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 180, 1852 [dvojhrotec různotvárný slamovitý].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Dicranum scoparium var. *alpestre* Poech ex Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 385, 1860, nom. nud. (Art. 32.1.d), homon. illeg. (Art. 53.1) (cf. *D. scoparium* var. *alpestre* Huebener 1833). Spec.: "Im Isergebirge" (herb. ?) [= *Dicranum scoparium* Hedw.] (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 3, 1906).

Dicranum tenellum Poech, Musci Bohemici, No. 45, 1845, nom. nud. (Art. 32.1.d), Poech ex Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 180, 1852, nom. nud. (Art. 32.1.d) [dvojhrotec tenký]. Spec.: "In rupibus arenosis prope "Schnedowitz", c. fr." (PR) [= *Cynodontium tenellum* (Schimp.) Limpr.] (cf. C. Müller, Syn. 2: 591, 1851, Matouschek, Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 378, 380, 1900).

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí jako platné jméno v Musci Bohemici, No. 45, 1845.

Ditrichum homomallum f. *alpestre* "alpestris" Poech in sched. Spec.: "Isergebirge" (? PR) [= *Ditrichum heteromallum* (Hedw.) E. Britton var. *subalpinum* Bruch et Schimp.] (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 4, 1906).

Grimmia mammilaris Poech, Musci Bohemici, No. 29, 1845, nom. nud. (Art. 32.1.d), **Poech ex Keil, Lotos 1: 177, 1851**, cf. Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 184, 1852 [děrkavka prsovitá]. **Typus: "In rupibus calcareis prope "Pragam", c. fr." (PR, W)** "Gemein bei St. Prokop und Kuchelbad nächst Prag." = "vapenne skaly u S. Prokopa, v Chuchly (Poech)" (Opiz 1853) (herb.: 0) [= *Grimmia orbicularis* Bruch ex Wilson] (cf. Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 184, 1852, Juratzka, Laubmoosfl. Oest. Ungarn, p. 156, 1882, Matouschek, Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 377, 380, 1900, Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 28, 1908).

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Gymnostomum hymenostomoides Poech, Musci Bohemici, No. 16, 1845, nom. nud. (Art. 32.1.d), **Poech ex Keil, Lotos 1: 178, 1851**, Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 185, 1852 [holoret mázdříčkovitý]. **Typus: "In rupibus calcareis prope Pragam, steril" (PR, W)** "Auf Kalkfelsen und Felsenspalten gegen Kuchelbad häufig, auch bei Podbaba." [= *Hymenostomum tortile* (Schwägr.) Bruch et Schimp. = *Weissia condensa* (Voit) Lindb.] (cf. Matouschek, Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 376, 380, 1900, Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 16, 1908).

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Pottia cavifolia β *longipilosa* Poech, Musci Bohemici, No. 5, 1845, nom. nud. (Art. 32.1.d), **Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851**, Veselsky, Österreichische botanische Zeitschrift 10: 386, 1860 "P. c. var. l.", Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 203, 1852 (pro syn. *Pottia pilifera* Opiz = *Pottia cavifolia* β *longipilosa* Poech = *Gymnostomum leucotrichum* Poech in sched.) [potka chluponosná]. **Typus: "In rupibus calcareis terra obtectis prope "Pragam", c. fr." (PR, PRC, W)** = "bei Prag, c. fr.", Poech (PRC, ex hb. Kosteletzky) [= *Pterygoneurum ovatum* (Hedw.) Dixon var. *incanum* (Bruch et Schimp.) Jur.]; vide: "Findet sich auf Kalkfelsen bei St. Prokop nächst Prag." (cf. Matouschek, Lotos

15 (ser. n.): 24, 1895, Matouschek, Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 377, 380, 1900, Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 5, 1906, Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 22, 1908).

Poznámka: IM uvádí, Tropicos jako nomen illegitimum.

Racomitrium aciculare β *aquaticum* Poech ex Keil, Lotos 1: 177, 1851, homon. illeg. (Art. 53.1, cf. *Racomitrium aciculare* var. *aquaticum* (Brid. ex Schleich.) Huebener 1833). Typus: "ziemlich häufig um Liebwerda, wo es von Wasser bespülte Granitblöcke überzieht." (herb.: 0) [= *Codriophorus aquaticus* (Brid. ex Schrad.) Bedn.-Ochyra et Ochyra].

Poznámka: IM uvádí, Tropicos jako nomen illegitimum.

Sphagnum acutifolium b *capillifolium* ε *rubicundum* Poech ex Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 208, 1852, nom. nud. (Art. 32.1.d) [rašeliník ostrolistý vlasolistý červenavý] (error typogr. pro ε *rubicundum* Huebener). Spec.: 0 [= *Sphagnum capillifolium* (Ehrh.) Hedw.] (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 18, 1906).

Poznámka: Tropicos uvádí.

***Sphagnum acutifolium* η *deustum* Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851. Typus: 0 [= *Sphagnum capillifolium* (Ehrh.) Hedw.]** (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 18, 1906).

Poznámka: Tropicos uvádí.

***Sphagnum acutifolium* δ *laterale* Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851 = *Sphagnum laterale* Poech in litt. Typus: 0 [= *Sphagnum capillifolium* (Ehrh.) Hedw.]** (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 18, 1906).

Poznámka: IM i Tropicos uvádějí.

***Sphagnum acutifolium* ζ *variegatum* Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851. Typus: 0 [= *Sphagnum capillifolium* (Ehrh.) Hedw.]** (cf. Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 18, 1906).

Poznámka: IM i Tropicos uvádějí.

Streptocarpus syntrichioides Poech, Musci Bohemici, No. 57, 1845, nom. nud. (Art. 32.1.d), Poech ex Keil, Lotos 1: 179, 1851, nom. illeg., superfl. (Art. 52.1, cf. *Encalypta streptocarpa* Hedw.). Typus: "In rupibus arenaceis prope "Schnedowitz", c. fr." (PR) "Liebt einen mit Kalk oder Lehm gemischten sandboden; in Menge bei Schnedowitz im sogenannten langen Graben (Dr. Poech), bei Böhm. Leipa (Keil)." (herb. ?) [= *Encalypta streptocarpa* Hedw.] (cf. Matouschek 1900, Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 379, 380, 1900, Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 9, 1906).

Poznámka: IM i Tropicos uvádějí jako platné jméno.

Josef Dědeček

Narozen 22. 11. 1843 v obci Chlomek u Turnova. Absolvoval gymnázium v Jičíně, přírodní vědy studoval v Praze. Po vystudování v roce 1867 působil jako učitel na vyšší reálce v Praze, následně potom v Písku. Roku 1874 se stal profesorem vyšší reálky v Praze-Karlíně; určitou přechodnou dobu působil i jako asistent botanického ústavu u prof. Čelakovského nebo správce sbírek v Národním muzeu v Praze. Zemřel 15. 5. 1915 v Dolních Chabrech.

Dědeček se proslavil hlavně svými studiemi o jätrovkách; kromě souborné práce, která hodnotí dosavadní hepatikologický výzkum Čech, je autorem čtyř floristických prací. Jeho hlavní a podstatná zásluha je sepsání první česky psané flóry jätrovek Čech (Dědeček 1883), která byla později přeložena do němčiny a doplněna o nové údaje (Dědeček 1886). Rašeliníkům věnoval jednu studii (Dědeček 1877a), vlastním mechům se věnoval ve třech pracích (Dědeček 1880c, 1882a, 1882b), a to čeledi Polytrichaceae, velké části bokoplodých mechů (*Hypnum* s.l.) a rodům *Fissidens*, *Grimmia*, *Hylocomium* s.l. a *Mnium* s.l. Ve všech pracích shrnul, podobným způsobem, jako to učinil ve flóře jätrovek, dosavadní údaje z Čech. Práce věnované mechům se však nedočkaly pokračování; snad proto, že vznikl nikdy nezveřejněný projekt bryoflóry Čech F. Matouschka a V. Schiffnera a jednak možná i proto, že vyšla kompilační publikace ředitele chlapecké školy v Třeboni A. Weidmanna ("Prodromus českých mechů listnatých", 1895) a prof. J. Velenovského "Mechy české" (1897). Dědeček publikoval rovněž řadu prací o cévnatých rostlinách, přispíval do Ottova slovníku naučného aj.

Dědečkův herbář má být údajně v Národním muzeu v Praze (PR – cf. Klášterský I., Hrabětová-Uhrová A. et Duda J. (1982): Dějiny floristického výzkumu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I,

II. – Severočeskou přírodou, Příloha 1982/I, II: 1–242), avšak v tomto herbáři se nachází pouze několik ojedinělých položek játrovek. Nepříliš četné položky mechů, které zůstaly v karlínském gymnáziu, získala darem před léty katedra botaniky Přírodovědecké fakulty UK (PRC); většina položek játrovek je však neznámá a pravděpodobně již neexistuje.

Dědeček se nikdy nevěnoval taxonomii, jím vystavené taxony jsou spíše jakýmsi "vedlejším produktem" během shromažďování údajů o našich mechorostech.

Publikace J. Dědečka věnované mechorostům:

Dědeček J. (1875): Die Musci hepatici der Píseker Waldungen. – Österreichische botanische Zeitschrift 25: 257–262.

Dědeček J. (1877): Die böhmischen Sphagna und ihre Gesellschafter. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 26: 601–608.

Dědeček J. (1877): Die Turnauer Umgebung bryologisch skizziert...– Österreichische botanische Zeitschrift 27: 188–193.

Dědeček J. (1878): Ein kurzer Ausflug auf den Jeschken und Mileschuer in Nordböhmen. – Österreichische botanische Zeitschrift 28: 322–330.

Dědeček J. (1880): Beiträge zur Literaturgeschichte und Verbreitung der Lebermoose in Böhmen. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 29(1879): 15–34.

Dědeček J. (1880): Zur Verbreitung der Lebermoose in Böhmen sammt einigen speziellen Beobachtungen. – Sitzungsberichte der königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, math.-naturwiss. Kl., Prag [= Zprávy o zasedání královské české společnosti nauk v Praze] 1880: 104–111.

Dědeček J. (1880): Beiträge zur Bestimmung böhmischer Polytrichaceen nebst unrer Verbreitung. – Sitzungsberichte der königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, math.-naturwiss. Kl., Prag [= Zprávy o zasedání královské české společnosti nauk v Praze] 1880: 304–314.

Dědeček J. (1882): Über das Vorkommen einiger akrokarpnen Laubmoose in Böhmen. – Sitzungsberichte der königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, math.-naturwiss. Kl., Prag [= Zprávy o zasedání královské české společnosti nauk v Praze] 1881: 104–115.

Dědeček J. (1882): O poměrech, v nichž se v Čechách druhy mechů z rodu *Hypnum* a *Hylocomium* objevují. – Sitzungsberichte der königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, math.-naturwiss. Kl., Prag [= Zprávy o zasedání královské české společnosti nauk v Praze] 1881: 303–325.

Dědeček J. (1883): Mechy játrovkovité květeny české. – Archiv pro přírodovědecké proskoumání Čech, odd. bot., 5(4): 1–79.

Dědeček J. (1886): Die Lebermoose (Musci hepatici) Böhmens. – Archiv für die naturwissenschaftliche Landesdurchforschung Böhmens, sect. bot., 5(4): 1–71.

Přehled Dědečkem popsaných nebo pojmenovaných taxonů:

Platná jména včetně platně publikovaných synonym tučně.

Haplomitriaceae Dědeček, Archiv pro přírodovědecké proskoumání Čech 5(4): 71, 1883 "Haplomitriaceae". Typus: *Haplomitrium* Nees, nom. cons.

Mnium affine var. *ilicifolium* (Opiz) Dědeček, Sitzungsberichte der königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften in Prag [= Zprávy o zasedání královské české společnosti nauk v Praze] 1881: 106, 1882, nom. nud. (Art.32.1.d) ≡ *Hypnum ilicifolium* Opiz, Aus dem Pflanzenreiche (Regnum vegetabile). – In: Ponfíkl J. E., Vollständiger Umriss einer statistischen Topographie des Königreiches Böhmen 1: 482, 1823 [as *M. ilicifolium*], nom. nud. (Art. 32.1.d) ≡ *Mnium ilicifolium* Opiz, Seznam rostlin květeny české, p. 197, 1852, nom. nud. (Art. 32.1.d). Spec.: "Hohenfurth (Nenning)" (PR, teste Juratzka).

Poznámka: IM i Tropicos neuvádějí originální pramen, ale odkaz na Matouschka (Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37 [bez uvedení stránky], 1906), který tuto kombinaci zmiňuje.

Ernst Bauer

Narodil se 13. 8. 1860 v Písku, prakticky po celý život působil jako sekretář finanční prokuratury v Praze. Zemřel v r. 1942. Je pozoruhodné, že bibliografické údaje o tomto amatérském bryologovi chybějí. Je známo, že byl velmi blízkým přítelem prof. V. Schiffnera, kterého

doprovázel na některých exkurzích. To se projevilo i v jeho užším zaměření; Schiffner byl v podstatě hepatikolog, a proto se Bauer zaměřoval přednostně na mechy.

Bauer sbíral mechorosty hlavně ve středních Čechách, v Krušných horách, na Šumavě (česká i bavorská strana pohoří) a v Krkonoších; na Slovensku v okolí Sniny a Stakčina a údajně též ve Fojtsku (Vogtlandu) v Německu. Svě sběry publikoval v řadě bryofloristických příspěvků. Sběry z území Čech tvoří náplň jeho exsikátu "Bryotheca Bohemica" (1898–1904, 300 + 100 čísel). Prakticky od počátku 20. století se hlavní bryologická aktivita Bauera soustředila pouze na vydávání exsikátu "Musci europaei [et americani] exsiccati" (1903–1936, 46 serií, 2300 čísel), nejvýše na komentáře spojené se studiem položek tohoto exsikátu. Kromě komentářů k publikovaným schedám (zpočátku v časopisech *Lotos*, *Hedwigia*, *Allgemeine botanische Zeitschrift*, později vydaných vlastním nákladem) napsal několik příspěvků věnovaných poznání některých evropských mechů (*Pseudoleskea decipiens* (Limpr.) Kindb., *P. patens* (Lindb.) Kindb., *Seligeria brevifolia* (Lindb.) Lindb., *Pohlia hercynica* (Grebe et Loeske) Warnst., *P. rothii* (Corr.) Broth., *Bryum inclinatum* (Brid.) Blandow, *B. praecox* Warnst., *Andreaea nivalis* Hook. aj.). Tyto příspěvky v podstatě shrnují Bauerovy nebo sběrateli dodané komentáře rovněž k položkám zmíněného exsikátu. Vydávání uvedeného exsikátu Bauera proslavilo a řada světových bryologů si jeho jméno spojuje pouze s tímto exsikátem. Návratem k floristickým studiím je práce shrnující sběry z cesty do východního Slovenska, která vyšla rok před jeho smrtí.

Bauerovi byla předána ke zpracování kolekce mechorostů z Porto Alegre (Brazílie), sbíraná E. M. Reineckem a J. Czermakem v letech 1897–1899. Určení položek bylo publikováno v podstatě třikrát; hlavní tíhu určení však nesli V. Schiffner (jätrovky) a V. F. Brotherus (mechy).

Bauer v žádném případě nebyl taxonomicky zaměřen. Nicméně pozorované drobné odchylky popisoval v souladu s trendem té doby jako variety nebo formy; samozřejmě se prakticky vždy jedná – z dnešního pohledu – o stanovištní modifikace. Podchycení všech popsanych odchylek je prakticky nemožné: Bauer totiž často používal pro zjištění odchylky označení forma s latinským ekvivalentem vlastnosti, aniž by měl záměr tuto odchylku popsat (např. f. *minor/major*, *breviset/longiset*, *longinervia*, *piligera*, *gemmifera* apod.) a vytvářel tak bezděčně nomina nuda. Dalším problémem je, že často publikoval dosud nezveřejněné odchylky jiných autorů (Schiffnera aj.), samozřejmě bez popisu, nejvýše s odkazem "in sched." nebo "in litt."; i zde vytváří ze striktně nomenklatorického hlediska nomina nuda. Na druhou stranu některé formy a hlavně variety alespoň stručně nebo i podrobně (německy nebo i latinsky) popisuje.

V následujícím přehledu se snažím podchytit Bauerem popsané odchylky, u kterých je z textu poněkud zřejmé, že byly zamýšleny jako samostatné taxony. Do výčtu zahrnuji pouze taxony popsane z našeho území a ze Slovenska. Zahrnout další odchylky popsane na schedách nebo v komentářích k jeho exsikátu "Musci europaei [et americani] exsiccati" se prakticky vymyká koncepci této série článků. Jednak by bylo třeba zahrnout i popisy sběratelů položek zveřejněné na tištěných schedách exsikátů, jednak všechny tyto taxony byly popsány již ve 20. století, na které se nezaměřuji.

Po Bauerovi byly pojmenovány taxony *Madotheca baueri* Schiffn. [= *Porella baueri* (Schiffn.) C. E. O. Jensen] a *Renauldia baueri* Thér., nepočítáme-li v Bauerově práci zmíněné, neplatné *Gymnostomum baueri* Loeske, a několik taxonů nižší taxonomické úrovně (např. *Orthotrichum sturmii* var. *bauerianum* Schiffn.).

Bauerův originální herbář získalo Slezské muzeum v Opavě (OP), ač Index Herbariorum (Part II, Collectors) uvádí Národní muzeum v Praze (PR). Řada jeho položek je ve FH (Schiffnerův herbář) nebo i PRC (zde hlavně doklady z okolí Sniny a Stakčina na Slovensku) a údajně dále (podle Index Herbariorum) v B, BM, BP, BRNM, BR, BRA, BRSL, C, CU, G, H, IBF, JE, KIEL, L, LD, LE, M, MANCH, PC, S, STR, U a W. Pravděpodobně se ve většině případů jedná o Bauerův exsikát, který je vykazován jako Bauerův herbář. Typové položky Bauerových taxonů jsou uloženy v jeho herbáři (OP), některé duplikáty též v PR a PRC. Většina Bauerem popsanych taxonů však byla vydána v některém z jeho exsikátů a dokladové (isotypové) položky vlastní řada herbářů. Z uvedeného důvodu a navíc proto, že lektotypy obvykle nebyly vybrány, neuvádím lokalizaci typových položek. Neuvádím – na rozdíl od předešlých článků – ani dnešní jméno nebo

správné určení položek; Bauer jako vydavatel exsikátu určoval spolehlivě a správně, v jeho době používaná jména lze obvykle snadno nalézt v synonymice dnes používaných jmen.

Publikace E. Bauera věnované mechorostům České republiky (+ bavorské strany Šumavy + Slovenska):

- Bauer E. (1893): Beiträge zur Moosflora Westböhmens und des Erzgebirges. – Lotos 41: 57–122.
 Bauer E. (1895): Beiträge zur Moosflora von Centralböhmen. – Lotos 43: 1–24.
 Bauer E. (1895): Beitrag zur Moosflora Westböhmens und des Erzgebirges. – Österreichische botanische Zeitschrift 45: 374–377.
 Bauer E. (1896): Beitrag zur böhmischen Moosflora. – Österreichische botanische Zeitschrift 46: 278–280.
 Bauer E. (1896): Beitrag zur Moosflora Böhmens. – Deutsche botanische Monatsschrift 14: 17–19.
 Bauer E. (1896): Einige neue Laubmoosstandorte aus Böhmen. – Deutsche botanische Monatsschrift 14: 82–85.
 Bauer E. (1896): Zwei neue Bürger der Laubmoosflora Böhmens. – Allgemeine botanische Zeitschrift [2] 1896: 62–63.
 Bauer E. & Schiffner V. (1896): Excursion auf den Milleschauerberg. – Lotos 16: 225.
 Bauer E. (1897): Beitrag zur Moosflora Böhmens. – Lotos 45: 177–184.
 Bauer E. (1897): Bryologische Notiz aus Centralböhmen. – Allgemeine botanische Zeitschrift [3] 1897: 50–51.
 Bauer E. (1897): Bryologisch- floristische Beiträge aus Böhmen. – Deutsche botanische Monatsschrift 15: 40–45.
 Bauer E. (1897): Bryologischer Vorbericht aus dem Erzgebirge. – Deutsche botanische Monatsschrift 15: 315–316.
 Bauer E. (1898): Bauer, Bryotheca Bohemica. Centurie I. 1898. – Botanisches Centralblatt 19/76: 128–131.
 Bauer E. (1898): Notiz zur Moosflora des Erzgebirges. – Deutsche botanische Monatsschrift 16: 183–185.
 Bauer E. (1898): Neue und interessante Moose der böhmischen Flora. – Allgemeine botanische Zeitschrift [4] 1898: 95–96.
 Bauer E. (1899): Ein bryologischer Ausflug auf den Georgsberg bei Raudnitz. – Deutsche botanische Monatsschrift 17: 1–4.
 Bauer E. (1899): Neue Beiträge zur Moosflora von Mittelböhmen. – Lotos 47: 135–154.
 Bauer E. (1900): Bauer, Bryotheca Bohemica. Centurie II. 1899. – Botanisches Centralblatt 21/83: 44–46.
 Bauer E. (1900): Bryologischer Bericht aus dem Erzgebirge. – Deutsche botanische Monatsschrift 18: 37–40.
 Bauer E. (1900): Neue Beiträge zur Kenntnis der Moosflora Westböhmens und des Erzgebirges. – Deutsche botanische Monatsschrift 18: 177–183.
 Bauer E. (1901): Beitrag zur Moosflora Bayerns. – Deutsche botanische Monatsschrift 19: 100–102.
 Bauer E. (1902): Interessante und neue Moosformen Böhmens. – Deutsche botanische Monatsschrift 20: 1–3.
 Bauer E. (1904): Bryotheca Bohemica, Bemerkungen zur drittem Centurie, ein Beitrag zur Kenntnis der Laub- und Lebermoosflora Böhmens. – Lotos 52: 134–143.
 Bauer E. (1932): *Cephalozia macounii* (Aust.) R. Spr. in Bayern und Böhmen. – In: Bauer E., Musci europaei et americani exsiccati. Schedae und Bemerkungen zur 44. Serie. – Olbersdorf. [8 pp., vydáno vlastním nákladem.]
 Bauer E. (1941): Beitrag zur Kenntnis der Moosflora der Slowakei. – Feddes Repertorium 50: 337–350.

Publikace E. Bauera související s bryoflorou Brazílie:

- Bauer E. (1905): Laub- und Lebermoose von Porto Alegre. Verzeichnis der von Ed. M. Reineck und Jos. Czermak 1897–1899 in Brasilien gesammelten Bryophyten. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 55: 575–580.
 Bauer E. (1905): Musci alegrenses. Enumération de mousses et hépatiques récoltées par M. Ed. Martin Reineck et M. Josef Czermack en 1897–1899 au Brésil. – Revue Bryologique 32: 11.
 Bauer E. (1929): Musci alegrenses récoltées par Ed.-M. Reineck et M.-J. Czermack en 1897–1899. – Revue Bryologique, ser. 2, 2: 44–46.

Publikace E. Bauera související s exsikátovou sbírkou Musci europaei [et americani] exsiccati:

- Bauer E. (1903): Musci europaei exsiccati. Schedae nebst kritischen Bemerkungen zur ersten Serie. – Lotos 51: 117–142.

- Bauer E. (1905): Musci europaei exsiccati. Schedae nebst kritischen Bemerkungen zur zweiten Serie. – Lotos 53: 200–230.
- Bauer E. (1906): Musci europaei exsiccati. Schedae nebst kritischen Bemerkungen zur dritten Serie. – Lotos 54: 52–76.
- Bauer E. (1906): Musci europaei exsiccati. Schedae nebst kritischen Bemerkungen zur vierten Serie. – Lotos 54: 109–146.
- Bauer E. (1908): Musci europaei exsiccati. Schedae nebst kritischen Bemerkungen zur fünften Serie. – Lotos 56: 87–99.
- Bauer E. (1908): Musci europaei exsiccati. Schedae nebst kritischen Bemerkungen zur sechsten Serie. – Prag. [vydáno separátně vlastním nákladem]
- Bauer E. (1909): Musci europaei exsiccati. Bemerkungen und Berichtigungen zur 2. bis 6. Serie. – Prag. [vydáno separátně vlastním nákladem]
- Bauer E. (1909): Musci europaei exsiccati. Kritische Bemerkungen über europäische Laubmoose mit Beziehung auf die siebente Serie des Exsiccatenwerkes. – Hedwigia 48: 319–328.
- Bauer E. (1909): Bemerkungen zur achten Serie der Musci europaei exsiccati. – Allgemeine botanische Zeitschrift 15: 17–18.
- Bauer E. (1909–1936): Musci europaei [od serie 21 Musci europaei et americani] exsiccati. Die Laubmoose Europas [und Americas] unter Mitwirkung namhafter Bryologen und Floristen. Schedae und Bemerkungen. – Prag. [od deváté serie; vydáno separátně vlastním nákladem]
- Bauer E. (1911): Über *Seligeria brevifolia* Lindb. und andere europäische Laubmoose. Kritische Bemerkungen mit Beziehung auf die 15. Serie der Musci europaei exsiccati. – Deutsche botanische Monatsschrift 22: 97–102.
- Bauer E. (1911): Bemerkungen über *Pseudoleskea decipiens* (Limpr.) Kindb. und *patens* (Lindb.) Limpr. – Deutsche botanische Monatsschrift 23: 1–4.
- Bauer E. (1913): Über *Pohlia hercynica* Warnst. und *Pohlia Rothii* Broth. – Österreichische botanische Zeitschrift 63: 106–109.
- Bauer E. (1913): Über eine neue Form von von *Bryum inclinatum* (Sw.) Bland. und über *Bryum praecox* Warnst. – Allgemeine botanische Zeitschrift 19: 35–37.
- Bauer E. (1913): Bemerkungen über *Andreaea nivalis* und andere europäische Arten. – Prag. [7 pp., vydáno separátně vlastním nákladem]
- Bauer E. (1914): Alphabetisches und systematisches Inhaltverzeichnis der Serien 1–20 oder der Reihe 1–1000. – Prag. [10 pp., vydáno separátně vlastním nákladem]
- Bauer E. (1924): Index alphabeticus ad Serien 21–34 inclusam. – Prag. [8 pp., vydáno separátně vlastním nákladem]

Přehled Bauerem popsáných nebo pojmenovaných taxonů z území ČR a bavorské strany Šumavy:

Platná jména včetně platně publikovaných synonym tučně.

***Lepidozia trichoclados* f. *densa* E. Bauer, Botanisches Centralblatt 21/83: 46, 1900** ("dichtrasige form"); Schiffner, Krit. Bemerk. Eur. Leberm. 14: 16, 1919. **Typus:** "Auf feuchten Gneisfelsen unter dem Arbergipfel im bair. Böhmerwalde, 1300 m", 12. 6. 1899 leg. E. Bauer, cf. Bauer: **Bryotheca Bohemica no. 192.**

Poznámka: IH uvádí jako nom. nudum.

Plagiochila asplenioides f. *laxa* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 14: 18, 1896, nom. nud. (Art. 32.1.d) [homon. illeg. (Art. 53.1), cf. *Plagiochila asplenioides* f. *laxa* Matouschek 1901]. **Typus:** "auf Waldboden in tiefem Hochwaldschatten beim schwarzen Teich, Revier Pichelberg", leg. E. Bauer.

Poznámka: IH neuvádí.

***Ptilidium ciliare* f. *viride* E. Bauer, Botanisches Centralblatt 21/83: 46, 1900** "*viridis*". **Typus:** "Waldboden am Plattenberge bei Platten im Erzgebirge, 950 m", 13. 8. 1899 leg. E. Bauer, cf. Bauer: **Bryotheca Bohemica no. 193.**

Poznámka: IH uvádí jako nom. nudum.

***Amblystegium fallax* var. *spinifolium* f. *aberrans* E. Bauer, Botanisches Centralblatt 21/83: 45, 1900.** **Typus:** "In einem Bächlein bei Koda nächst Beraun, 250 m", 2. 1899 leg. E. Bauer, cf. Bauer: **Bryotheca Bohemica no. 156.**

Poznámka: IM neuvádí.

***Brachythecium rivulare* var. *schmiedelianum* f. *crispulum* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 18: 39, 1900** "*crispula*" [Botanisches Centralblatt 21/83: 45, 1900]. **Typus:**

”Wiesengraben oberhalb Elbeken bei Gottesgab im Erzgebirge, 900 m”, 8. 1899 leg. A. Schmiedl et E. Bauer, cf. Bauer: Bryotheca Bohemica no. 151.

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí *B. rivulare* var. *schmiedelianum* E. Bauer ≡ *B. rivulare* f. *schmiedelianum* (E. Bauer) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 611, 1954.

***Brachythecium rivulare* var. *schmiedelianum* f. *strictum* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 18: 39, 1900 ”stricta” (= *B. rutabulum* f. *erectum* E. Bauer in sched. ”erecta”). Typus: ”Wiesengraben bei Silbersgrün”, leg. E. Bauer.**

Poznámka: IM neuvádí.

***Brachythecium rivulare* var. *schmiedelianum* f. *subsimplex* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 18: 39, 1900 [Botanisches Centralblatt 21/83: 45, 1900]. Typus: ”Wiesengraben oberhalb Elbeken bei Gottesgab im Erzgebirge, 900 m”, 8. 1899 leg. A. Schmiedl et E. Bauer, cf. Bauer: Bryotheca Bohemica no. 152.**

Poznámka: IM neuvádí.

Climacium dendroides var. *complanatum* E. Bauer, *Lotos* 47: 146, 1899, nom. nud. (Art. 32.1.d). Typus: ”Teichränder in einem Kiefernwalde bei Stičín”, leg. E. Bauer [≡ *C. dendroides* f. *complanatum* (E. Bauer) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 512, 1954].

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí jako platné jméno.

Dicranella heteromalla var. *schiffneri* E. Bauer, *Botanisches Centralblatt* 19/76: 129, 1898, nom. inval. (Art. 34.1.c, pro syn. *D. heteromalla* var. *interrupta* (Hedw.) Bruch et Schimp.), cf. Bauer, l.c.

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

***Dicranella heteromalla* var. *sericea* f. *intercedens* E. Bauer, *Lotos* 52: 136, 1904. Typus: ”... von fechtem Sandstein in der wilden Klamm bei HERNSKRETSCHEN, 100 m”, leg. E. Bauer.**

Poznámka: IM neuvádí.

***Dicranella varia* var. *irrigata* (H. Müll. ex Limpr.) E. Bauer, *Lotos* 47: 136, 1899 [≡ *Dicranella varia* f. *irrigata* H. Müll. ex Limpr., *Laubm. Deutschland* 1: 326, 1886].**

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

***Dicranodontium aristatum* var. *brotheri* E. Bauer, *Botanisches Centralblatt* 21/83: 44, 1900. Typus: ”Elbsandsteingebirge” [≡ *D. aristatum* f. *brotheri* (E. Bauer) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 125, 1954].**

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

***Dicranodontium aristatum* var. *schiffneri* E. Bauer, *Botanisches Centralblatt* 21/83: 44, 1900. Typus: ”Auf Glimmerschiefer der Höhen Seewand bei Eisenstein im Böhmerwalde, 1300 m”, 6. 1899, leg. E. Bauer, cf. Bauer, *Br. Boh.* 110 [≡ *D. aristatum* f. *schiffneri* (E. Bauer) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 125, 1954].**

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

***Didymodon tophaceus* var. *breidleri* E. Bauer, *Lotos* 47: 138, 1899. Typus: ”In einem kalkhaltigen Rinnsale an der Moldau gegenüber Libsitz, 200 m, 3. 12. 1899”, leg. E. Bauer, cf. Bauer: *Bryotheca Bohemica* no. 221 [*Lotos* 52: 137, 1904].**

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Gymnostomum baueri Loeske in Bauer, *Lotos* 24: 135, 1904, nom. inval. (Art. 34.1.a, 34.1.c), cf. *Gymnostomum calcareum* var. *brevifolium* E. Bauer.

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

Gymnostomum calcareum var. *brevifolium* E. Bauer, *Deutsche botanische Monatsschrift* 20: 1, 1902, hom. illeg. (Art. 53.1, cf. *G. calcareum* var. *brevifolium* Schimp. 1860). Typus: ”Auf Kohlensandstein bei Kralup, 200 m”, 13. 11. 1898 leg. E. Bauer, cf. Bauer, *Bryotheca Bohemica* no. 205 = *G. calcareum* var. *viridulum* (Brid.) Bruch et Schimp. (cf. Podpěra, *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 170, 1954).

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

***Hypnum cordifolium* f. *natans* E. Bauer, *Deutsche botanische Monatsschrift* 18: 40, 1900 (= var. *schmiedeli* E. Bauer in sched.) [Botanisches Centralblatt 21/83: 45, 1900]. Typus: ”Queltümpel bei Gottesgab im Erzgebirge, 900 m”, 27. 8. 1898 leg. E. Bauer, cf. Bauer: *Bryotheca Bohemica* no. 160.**

Poznámka: IM neuvádí.

***Hypnum chrysophyllum* var. *intercedens* E. Bauer, *Deutsche botanische Monatsschrift* 17: 4, 1899. Typus: ”Aufsteig am Georgsb[erg bei Raudnitz], leg. E. Bauer. [≡ *Campylium chrysophyllum* var. *intercedens* (E. Bauer) Podp., *Zpr. Kom. Přírod. Prozk. Moravy, odd. bot.*, 9: 19, 1932].**

Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

- Hypnum schreberi* var. *dentatum* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 15: 44, 1897. Typus: "Auf Felsen bei Hans Heilig im Egertale", leg. E. Bauer. [≡ *Pleurozium schreberi* f. *dentatum* (E. Bauer) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 648, 1954].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Leucodon sciuroides* f. *gracilescens* E. Bauer, Feddes Rep. 50: 34, 1941. Typus: [Slovakia] "auf der bewaldeten Anhöhe nördlich von Stakčín", leg. E. Bauer.
Poznámka: IM neuvádí.
- Philonotis fontana* var. *schiffneri* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 18: 38, 1900. Typus: "In Wiesengraben oberhalb Elbeken bei Gottesgab im Erzgebirge, 900 m", leg. E. Bauer et A. Schmiedl, cf. Bauer: *Bryotheca Bohemica* no. 133 [≡ *P. seriata* f. *schiffneri* (E. Bauer) Loeske, *Hedwigia* 45: 210, 1906].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Philonotis fontana* var. *tenera* E. Bauer, Österreichische botanische Zeitschrift 45: 376, 1895, nom. nud. (Art. 32.1.d) (= *Philonotis fontana* var. *gracilescens* Warnst. ex E. Bauer, *Lotos* 41: 100, 1893, homon. illeg. (Art. 53.1, cf. *P. fontana* var. *gracilescens* Schimp. in *Husn.* 1890); *Philonotis fontana* var. *tenera* E. Bauer ex Warnst., *Allgemeine botanische Zeitschrift* 5 (Beiheft 1): 31, 1899. Typus: "Erzgebirge, nasse Wiesen im Leitenbachtal bei Silbersgrün, 12. 7. 1890" leg. E. Bauer. [≡ *P. fontana* f. *tenera* (E. Bauer ex Warnst.) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 443, 1954].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Plagiothecium denticulatum* var. *schaueri* E. Bauer (= *Plagiothecium denticulatum* var. *bulbifera* E. Bauer in sched.), Österreichische botanische Zeitschrift 46: 279, 1896. Typus: "inter radices arborum in silva Pleil apud Weipert", leg. J. R. Schauer.
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Plagiothecium pseudosilvaticum* f. *gemicladum* E. Bauer, *Lotos* 47: 148, 1899 "gemiclada". Typus: "auf Granit am Čihadlo bei Mnichowitz", leg. E. Bauer.
Poznámka: IM neuvádí.
- Plagiothecium succulentum* f. *propaguliferum* E. Bauer, Deutsche Botanische Monatsschrift 20: 2, 1902 "propagulifera". Typus: "An Erlenstöcken am Schiessniger Teiche bei Böhm. Leipa, 250 m", 7. 8. 1900 leg. V. Schiffner", cf. Bauer: *Bryotheca Bohemica* no. 259 [*Lotos* 52: 139-140, 1904].
Poznámka: IM neuvádí.
- Polytrichum piliferum* var. *elegans* E. Bauer, Botanisches Centralblatt 21/83: 44, 1900. Typus: "Waldböschung am Fallbaum bei Eisenstein in Böhmerwalde, 800 m", 6. 1899 leg. E. Bauer, cf. Bauer, *Bryotheca Bohemica* no. 137.
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Polytrichum piliferum* var. *elegans* E. Bauer f. *breviseta* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 18: 182, 1900, nom. nudum (Art. 32.1.d). Typus: "Blössen im Tiergarten zu Heinrichsgrün", leg. E. Bauer, cf. Bauer, *Bryotheca Bohemica* no. 137 [Botanisches Centralblatt 21/83: 44, 1900].
Poznámka: IM neuvádí.
- Polytrichum piliferum* var. *schiffneri* E. Bauer, Botanisches Centralblatt 21/83: 44, 1900. Typus: "Lahowitzer Bergtriften bei Kej nächst Prag, 250 m, 9. 8. 1899 leg. E. Bauer, cf. Bauer, *Bryotheca Bohemica* no. 138.
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Racomitrium heterostichum* var. *lanatum* E. Bauer, Deutsche botanische Monatsschrift 18: 180, 1900. Typus: Auf Schieferfelsen bei Rothau", leg. E. Bauer [≡ *R. heterostichum* f. *lanatum* (E. Bauer) Podp., *Conspectus Muscorum Europaeorum*, p. 294, 1954].
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.
- Schistidium apocarpum* f. *nigrescens* E. Bauer, *Lotos* 24: 138, 1904. Typus: "Auf Silur bei Tetin nächst Beraun, 200 m", 3. 1897 leg. E. Bauer, cf. Bauer: *Bryotheca Bohemica* no. 225.
Poznámka: IM neuvádí.

Franz Matouschek

Narozen 21. 11. 1871 ve Svárově (část obce Velké Hamry u Tanvaldu). Po studiích působil zpočátku na německé univerzitě v Praze, a to jako asistent botanického ústavu u prof. Willkoma (1893–1894) a následně jako asistent na geologicko-paleontologickém ústavu (1895–1897). Po složení učitelských zkoušek působil jako středoškolský učitel postupně v rakouském Linci, Hranicích na Moravě, Uherském Hradišti a konečně v Liberci. Od roku 1908 definitivně zakotvil

jako učitel na gymnáziu ve Vídni a současně jako lektor českého jazyka na vídeňské univerzitě. Ve Vídni Matouschek také 25. 7. 1945 zemřel.

Matouschek intenzivně sbíral v oblastech svého působení i na dalších místech, převážně v okolí Tanvaldu, Železného Brodu, Turnova, České Lípy, Nymburka, Poděbrad, Prahy, Hranic na Moravě, Uherského Hradiště, ale hlavně však, v době svého pobytu v Liberci, v Ještědském hřbetu a Jizerských horách. Publikoval řadu prací, nejvýznamnější jsou jednak jeho studie zabývající se méně známými herbáři a osobnostmi české bryologie, hlavně však jeho příspěvky k bryoflóře Čech (celkem 14) a Moravy a Slezska (celkem 3). V nich publikoval jednak své nálezy, jednak výsledky revize řady menších i velkých herbářů (např. PR), kdy revidoval mnoho položek z doby Opizovské i následující. Zhruba od roku 1901 do roku 1905 v jeho aktivitách převažovaly příspěvky k bryoflóře dalších částí Rakouska-Uherska (Korutan, Tyrolska, Vorarlberska), Dalmácie, Srbska, Černé Hory, Lichtenštejnska, Švýcarska a Bavorska, které zčásti vycházely z revize položek v rakouských herbářích. Po odchodu do Vídně se zřejmě přestal věnovat bryologii vůbec. Bohužel nezveřejnil již ani slibovaný výsledek revize herbářových dokladů českých botaniků Opizovské doby uložených ve vídeňském muzeu. Stejně jako Dědeček, i Matouschek nebyl pouze bryologicky zaměřen; řadu prací věnoval i cévnatým rostlinám.

Matouschek vlastnil rozsáhlý soukromý herbář. Minimálně některé položky z Matouschkova herbáře zůstaly v přírodovědném muzeu ve Vídni (W), ale o osudu většiny položek nejsou spolehlivé informace; údajně mají být v herbáři vídeňské Universität für Bodenkultur (WBH). Zcela nevěrohodná je informace jeho syna [cf. Klášterský I., Hrabětová-Uhrová A. & Duda J. (1982): Dějiny floristického výzkumu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I, II. – Severočes. Přír., Příloha 1982/I, II: 1–242], že jeho herbář se pravděpodobně nachází na katedře botaniky Přírodovědecké fakulty UK (PRC). Ve skutečnosti se ve zmíněném herbáři nacházejí pouze ojedinělé položky sbírané Matouschkem (duplikáty?). Index Herbariorum (Part II, Collectors) uvádí u jména Matouschka herbáře BP, LE a MANCH, v těchto herbářích jsou uloženy pravděpodobně rovněž pouze ojedinělé položky.

Stejně jako v případě Dědečka, ani Matouschkovým cílem nebyly taxonomické studie mechorostů; rovněž ojedinělé jím publikované taxony jsou nepatrné morfologické odchylky, které podle jeho soudu stály za zveřejnění. Stejně jako v případě Bauera i Matouschkova určení druhů jsou správná, a proto neuvádím revizi položek.

Publikace F. Matouschka věnované mechorostům České republiky:

Matouschek F. (1895): Bryologisch-floristische Beiträge aus Böhmen. I. – Lotos 43: 36–91.

Matouschek F. (1896): Bryologisch-floristische Beiträge aus Böhmen. II. – Lotos 44: 85–93.

Matouschek F. (1896): Bryologisch-floristische Beiträge aus Böhmen. III. Aus dem Jeschken- und Isergebirge. – Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 27: 17–23.

Matouschek F. (1897): Bryologisch-floristische Beiträge aus Böhmen. IV. – Österreichische botanische Zeitschrift 47: 86–92.

Matouschek F. (1897): Zwei neue Moose der böhmischen Flora. – Österreichische botanische Zeitschrift 47: 211–213.

Matouschek F. (1897): Bryologische floristische Beiträge aus Böhmen. V. – Deutsche botanische Monatsschrift 15: 202–206.

Matouschek F. (1897): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. VI. – Lotos 45: 90–97.

Matouschek F. (1897): Demonstration einiger Moosarten in Böhmen gesammelt. – Lotos 45: 113.

Matouschek F. (1899): Wilh. Siegmund's Verdienste um die bryologische Floristik Böhmens. – Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 30: 1–8.

Matouschek F. (1900): Bryologisch-floristische Beiträge aus Böhmen. VII. – Lotos 48: 21–34.

Matouschek F. (1900): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. VIII. – Lotos 48: 211–225.

Matouschek F. (1900): Bryologisch-floristische Beiträge aus Böhmen. IX. – Lotos 48: 296–306.

Matouschek F. (1900): Die zwei ältesten bryologischen Exsiccatenwerke aus Böhmen. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 277–286.

Matouschek F. (1900): Dr. Alois Poech's "Musci bohemici". Ein Beitrag zur Geschichte der Botanik Böhmens. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 373–381.

Matouschek F. (1901): Bryologisch-floristische Beiträge aus Mähren und Österr. Schlesien. I. – Verhandlungen des naturforschenden Vereins in Brünn 39: 19–64.

- Matouschek F. (1901): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. X. Besonders Funde aus Nordböhmen. – Mittheilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 32: 24–32.
- Matouschek F. (1902): Bryologisch-floristische Beiträge aus Mähren und Österr. Schlesien. II. – Verhandlungen des naturforschenden Vereins in Brünn 40: 65–83.
- Matouschek F. (1902): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. XI. – Mittheilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 33: 44–48.
- Matouschek F. (1902): *Leucodon sciuroides* (L.) Schwägr. forma n. *crispifolius* mihi. – Hedwigia 41: 218–219.
- Matouschek F. (1903): Beiträge zur bryologischen Floristik von Rajnochowitz und dessen weiterer Umgebung I. – Časopis moravského musea zemského 3: 113–122.
- Matouschek F. (1903): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. XII. – Mittheilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 34: 60–74.
- Matouschek F. (1903): *Pylaisia polyantha* (Schreb.) Br. eur. var. nova *crispata* Schliephacke in sched., ein Analogon zu *Leucodon sciuroides* (Schwägr.) forma nova *crispifolius* mihi. – Hedwigia 42: 99.
- Matouschek F. (1904): Bryologisch-floristische Beiträge aus Mähren und Oest. Schlesien. III. – Verhandlungen des naturforschenden Vereins in Brünn 42: 5–24.
- Matouschek F. (1904): Über Nematoden-Gallen bei Laubmoosen. – Hedwigia 43: 343–345.
- Matouschek F. (1906): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. XIII. – Mittheilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 1–22.
- Matouschek F. (1908): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Böhmen. XIV. – Mittheilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 39: 13–48.
- Matouschek F. (1910): Bryologische Miscellen aus Mähren. – Časopis moravského musea zemského 10: 272–280.

Další bryologické publikace F. Matouschka věnované Rakousku-Uhersku (kromě Čech, Moravy a Slezska) a okolním zemím:

- Matouschek F. (1899): Beiträge zur Mooskenntnis von Südserbien. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 49: 386–390.
- Matouschek F. (1900): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Österreich-Ungarn, der Schweiz und Baiern. I. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 50: 219–254.
- Matouschek F. (1901): Bryologisch-Floristisches aus Serbien. – Allgemeine botanische Zeitschrift 1901 [7]: 21–22.
- Matouschek F. (1901): Bryologisch-floristisches aus Salzburg. I. – Lotos 49: 172–179.
- Matouschek F. (1901): Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Österreich-Ungarn, der Schweiz, Montenegro, Bosnien und Herzegowina. II. – Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 51: 186–198.
- Matouschek F. (1901): Beiträge zur Moosflora von Kärnten. – Carinthia II, 91: 106–115, 124–138.
- Matouschek F. (1901): Beiträge zur Moosflora von Tirol und Voralberg. I. – Bericht des Naturwissenschaftlich-Medizinischen Vereins Innsbruck 26: 71–89.
- Matouschek F. (1902): Beiträge zur Moosflora von Tirol und Voralberg. II. – Bericht des Naturwissenschaftlich-Medizinischen Vereins Innsbruck 27: 1–56.
- Matouschek F. (1902): Ein Beitrag zur Kenntnis der Laubmoose aus dem Süden des Trenscher Comitates. – Poszonyi Orvosi Termeszettudományi Egyes Közlemények 1902: 43–52.
- Matouschek F. (1902): Ältere und neuere Moosfunde aus Niederösterreich. I. – Deutsche botanische Monatsschrift 20: 110–114.
- Matouschek F. (1902): Beiträge zur Moosflora von Tirol und Voralberg. III. – Bericht des Naturwissenschaftlich-Medizinischen Vereins Innsbruck 27: 87–110.
- Matouschek F. (1903): Beiträge zur Moosflora von Kärnten. II. – Carinthia II, 93: 93–98.
- Matouschek F. (1903): Additamenta ad floram bryologicam Hungariae. I–V. – Magyar botanikai lapok 2: 94–96.
- Matouschek F. (1903): Additamenta ad floram bryologicam Hungariae. VI–XVI. – Magyar botanikai lapok 2: 157–161.
- Matouschek F. (1903): Additamenta ad floram bryologicam Hungariae. XVII–XX. – Magyar botanikai lapok 2: 205–208.
- Matouschek F. (1903): Ein zweiter Standort von *Homalia lusitanica* Schimp. in der österr.-ungar. Monarchie. – Magyar botanikai lapok 3: 166.
- Matouschek F. (1903): Das bryologische Nachlaßherbar des Friedrich Stolz († 14. Aug. 1899). – Bericht des Naturwissenschaftlich-Medizinischen Vereins Innsbruck 28: 1–184.

- Matouschek F. (1904): Beiträge zur Moosflora Oberösterreichs. I. – Jahresbericht des Museums Francisco-Carolinum 62: 1–22.
- Matouschek F. (1904): Bryologische Notizen aus Tirol, Voralberg und Liechtenstein. I. – Hedwigia 44: 19–45.
- Matouschek F. (1905): Additamenta ad floram bryologicam Istriae et Dalmatiae. XXI–XXII. – Magyar botanikai lapok 4: 24–27.
- Matouschek F. (1905): Additamenta ad floram bryologicam Hungariae. III. – Magyar botanikai lapok 4: 78–82.
- Matouschek F. (1905): Bryologisch-floristische Mitteilungen aus Niederösterreich mit besonderer Berücksichtigung der Moosflora von Seitenstetten und Umgebung. – Jahresbericht des Staatsgymnasiums Reichenberg 33: 3–36.
- Matouschek F. (1906): Muscineae. – In: Panther & Zedebauer, Ergebnisse einer naturwissenschaftlichen Forschungsreise zum Erdschias-Dagh. – Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien 20: 385–387.
- Matouschek F. (1907): Beiträge zur Moosflora von Tirol, Voralberg und Liechtenstein. IV. – Bericht des Naturwissenschaftlich-Medizinischen Vereins Innsbruck 30: 91–130.
- Matouschek F. (1913): Moose der Moore. – In: Schreiber H., Die Moore Salzburg. – Staab.

Přehled Matouschkem popsaných nebo pojmenovaných taxonů z území ČR:

Platná jména včetně platně publikovaných synonym tučně.

***Plagiochila asplenioides* f. *laxa* Matouschek, Verhandlungen des naturforschenden Vereins in Brünn 39: 25, 1901. Typus: "Odergeb.: Bodenstädter Thal bei der zweiten Brücke und am "Weissen Steine" bei Weisskirchen, steril, VIII. 1900, Matouschek" (herb. Matouschek).**
Poznámka: IH uvádí.

***Camptothecium lutescens* f. *atrum* Matouschek, Verhandlungen des naturforschenden Vereins in Brünn 39: 54, 1901 "atra". Typus: "...auf den Felswänden der Altitischeiner Ruine, IX. 1900, Matouschek" (herb. Matouschek).**
Poznámka: IM neuvádí.

***Hypnum molluscum* f. *elongatum* Matouschek, Österreichische botanische Zeitschrift 47: 91, 1897 "elongata". Typus: "in einem Spalt des Phyllites am Eingange in den "Řik" bei Eisenbrod" Matouschek (herb. Matouschek).**
Poznámka: IM neuvádí.

***Leucodon sciuroides* f. *crispifolius* Matouschek, Hedwigia 41: 218, 1902. Typus: "Urthonschiefer am nördlichen Hange des Hammersteines [bei Machendorf im Jeschkengebirge], bei etwa ± 350 m, [23.8.1902], Matouschek" (herb. Matouschek).**
Poznámka: IM neuvádí.

***Philonotis calcarea* var. *fluitans* Matouschek, Lotos 45: 112, 1897, nom. nud. (Art. 32.1.d), Österreichische botanische Zeitschrift 47: 211, 1897. Spec.: "Auf Quarzitblöcken im Bache bei Kühnai im Jeschkengebirge, Matouschek" [Lotos 45]; "Jeschkengebirge in Böhmen: Im Bache unterhalb des "Böhmischen Franz" am Jeschkengebirgskamme, etwa ¼ Stunde von Světla..., 700 m, Matouschek" (herb. Matouschek) + "Weissenburg in Franken, leg. F. Arnold" (herb. Matouschek).**
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.

***Polytrichum juniperinum* f. *longisetum* Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 32: 30, 1901 "longiseta". Typus: "Bei Budweis, c.fr., Dr. Jechl sub *P. gracile* in Brüxer Gymn. Herbar".**
Poznámka: IM neuvádí.

***Racomitrium heterostichum* var. *epilosum* Matouschek, Mitteilungen aus dem Vereine der Naturfreunde in Reichenberg 37: 7, 1906. Typus: "Herrschaft Krummau in Südböhmen, 1840 Jungbauer sub *Trichostomum ericoides* Schrad." (PR).**
Poznámka: IM i Tropicis uvádějí.